

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

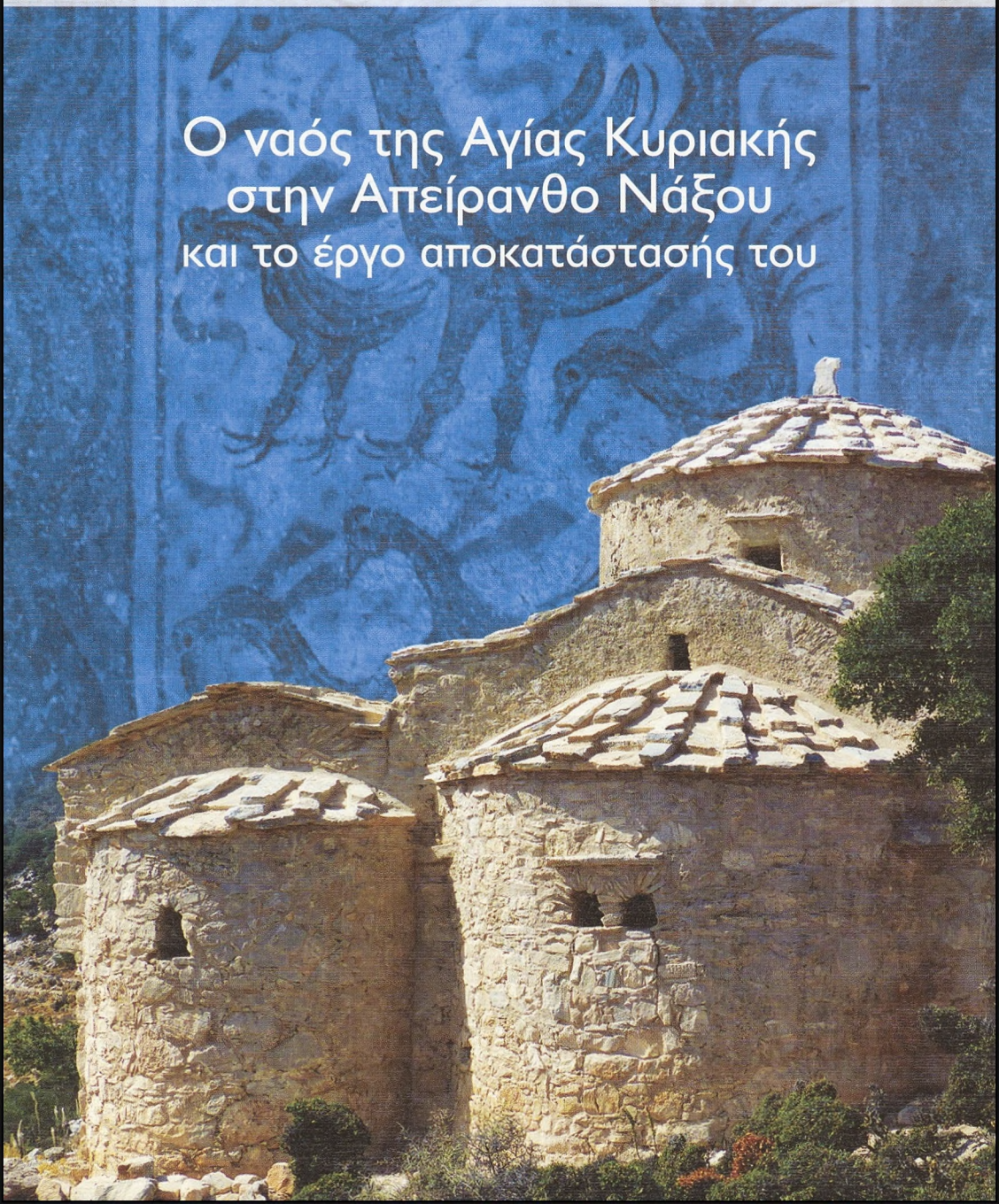

ΕΦΟΡΕΙΑ
ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ

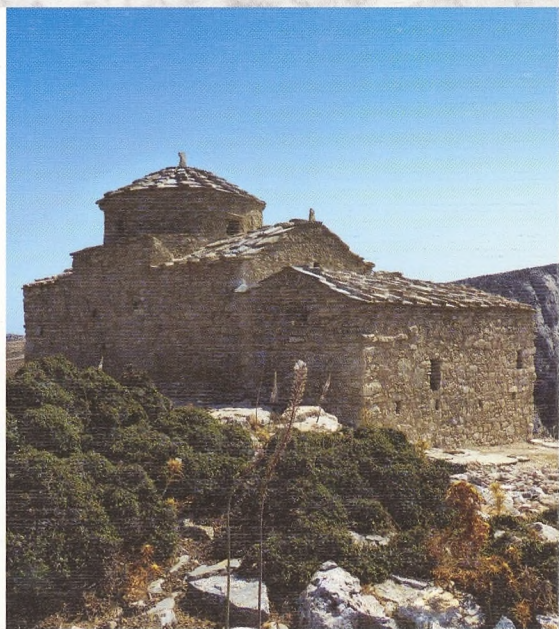

ASSOCIATION
HAGIA KYRIAKI - NAXOS

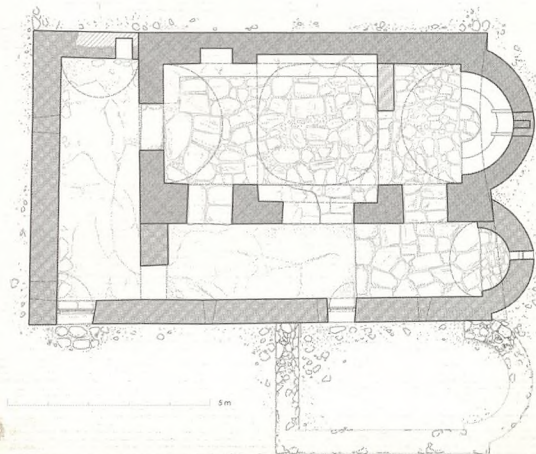
Ο ναός της Αγίας Κυριακής στην Απείρανθο Νάξου και το έργο αποκατάστασής του

Η Αγία Κυριακή αποτελεί μία σπάνια περίπτωση βυζαντινού ναού με διατηρούμενο ανεικονικό διάκοσμο. Το μνημείο αποτελεί πολύτιμη μαρτυρία της Εικονομαχίας, της θεολογικής και πολιτικής διαμάχης σχετικά με την λατρεία των εικόνων, που συντάραξε την Βυζαντινή Αυτοκρατορία κατά τον 8^ο και 9^ο αι.

Ο μικρών διαστάσεων ναός (11,20 μ. x 7,10 μ.) χρονολογείται στην εποχή της Εικονομαχίας (726-843). Πρόκειται για μονόχωρο τρουλαίο ναό, με παρεκκλήσιο στα νότια και νάρθηκα στην δυτική πλευρά. Ο ναός και το παρεκκλήσιο καταλήγουν στα ανατολικά σε ημικυλινδρικές αψίδες. Το μνημείο είναι κτισμένο με αργούς λίθους και καλύπτεται με λιθόπλακες.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει ο ανεικονικός διάκοσμος του ναού. Περιλαμβάνει γεωμετρικά και φυτικά θέματα και σταυρούς, που αποτελούσαν διαδεδομένο μοτίβο κατά την περίοδο της Εικονομαχίας, καθώς και μοναδικές παραστάσεις πτηνών. Με βάση εικονογραφικά κριτήρια χρονολογείται μάλλον στην εποχή του Αυτοκράτορα Θεοφίλου (829-842), όταν με διαταγή του *«έντεϋθεν οὖν καθηροῦντο μὲν κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν αἱ θεῖαι μορφαί, θηρία δὲ καὶ ὄρνιθες ἀντὶ τούτων ἀνεστηλοῦντο καὶ ἐνεγράφοντο»* (Συνεχιστής Θεοφάνη Χρονικόν III, 10).

Διασώζεται, επίσης, μία μεταγενέστερη εικονιστική φάση τοιχογραφιών του 13^{ου} αι., όπως η παράσταση της Δεήσεως στο παρεκκλήσιο. Στην ίδια εποχή χρονολογείται και το κτιστό τέμπλο.

Η προσπάθεια διάσωσης του μνημείου ξεκίνησε το 1993, όταν οι σύλλογοι J.-G. Eynard της Γενεύης και Amitiés gréco-suisse της Λωζάννης αποφάσισαν την χρηματοδότηση της μελέτης αποκατάστασης του ναού. Το 1996/99 ο αρχιτέκτων Γ. Κίζης εκπόνησε την προκαταρκτική μελέτη για την αποκατάσταση του μνημείου, ενώ ο Ελβετός συντηρητής E.-J. Favre-Bulle προέβη στην αποτύπωση των τοιχογραφιών και συνέταξε την προμελέτη για τη συντήρησή τους. Η τελική μελέτη για την αποκατάσταση του ναού εκπονήθηκε από τους αρχιτέκτονες Γ. Κίζη, Κ. Ασλανίδη, Χ. Πινάση και για την συντήρηση των τοιχογραφιών από τους συντηρητές Ν. Βίττη (2^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων) και Ρ. Καίσαρ (Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεώτερων Μνημείων).

Η πρωτοβουλία διάσωσης του μνημείου συνεχίζεται από το 2005 από τον Ελβετικό σύλλογο Association Hagia Kyriaki, Naxos σε στενή συνεργασία από το 2010 με το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, το οποίο συνέβαλε καθοριστικά στην προσέλκυση χορηγιών.

Χρόνο με τον χρόνο η κατάσταση του μνημείου επιδεινούτο, λόγω εισροής υδάτων στο εσωτερικό του κατά τους χειμερινούς μήνες. Οι πολυτεείς, όμως, προσπάθειες των δύο σωματείων ευδοκίμησαν και με μέριμνα τους πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2013-2014 εργασίες στερέωσης και στεγάνωσης του μνημείου, υπό την εποπτεία της 2^{ας} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Οι εργασίες, οι οποίες αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση των σοβαρών δομικών προβλημάτων του οικοδομήματος και της αποτροπής διείσδυσης υδάτων στο εσωτερικό του, συνίσταντο στην στερέωση των θόλων του νάρθηκα και του παρεκκλησίου, στην αποκατάσταση της φέρουσας τοιχοποιίας, στο κατά τόπους αρμολόγημα της λιθοδομής των τοίχων για την διασφάλιση της ευστάθειας και στεγανότητάς τους, στην ανακατασκευή των κατεστραμμένων περιοχών του τρούλου, καθώς και στην αποκατάσταση της στέγης. Βασικός άξονας των εργασιών ήταν η διατήρηση της αυθεντικότητας του μνημείου, έτσι όπως το είχε διαμορφώσει ο χρόνος. Οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν από τους ειδικευμένους τεχνίτες της εταιρείας Ανδρέου, υπό την επίβλεψη των αρχιτεκτόνων Γ. Κίζη, Κ. Ασλανίδη και Χ. Πινάτση και της 2^{ας} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Κατά την περίοδο 2015-2016, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων με κλιμάκιο συντηρητών με επικεφαλής τον Ν. Βίττη και υπό την επίβλεψη του διευθυντή της Εφορείας δρ Δ. Αθανασούλη πραγματοποίησε το έργο συντήρησης του ζωγραφικού διακόσμου του ναού, με πιστώσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και την οικονομική υποστήριξη του συλλόγου Association Hagia Kyriaki, Naxos και της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ. Οι ολοκληρωμένες εργασίες συντήρησης περιελάμβαναν την καθαίρεση νεότερων επιχρισμάτων, την οριοθέτηση και συγκράτηση των τοιχογραφιών και την στερέωση, καθαρισμό και αποκατάστασή τους. Η συντήρηση απέδωσε ένα μοναδικό ζωγραφικό σύνολο και συμβάλλει σε μια καλύτερη ανάγνωση του διακόσμου του μνημείου.

Το έργο αποκατάστασης του ναού κατέστη εφικτό αρχικά με χρηματοδότηση από τους συλλόγους J.-G. Eynard, Amitiés gréco-suisse και το Ίδρυμα Ι. Φ. Κωστοπούλου, και στη συνέχεια με την γενναιόδωρη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη, της Μαρίνας και του Θανάση Μαρτίνου, καθώς και την πολύτιμη συνεισφορά του συλλόγου Association Hagia Kyriaki, Naxos και άλλων δωρητών.

Σε εξέλιξη ευρίσκεται προσπάθεια για την συγκέντρωση των απαιτούμενων πόρων για την ανάδειξη τόσο του εσωτερικού όσο και του περιβάλλοντος χώρου του μνημείου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος & Πολιτισμού – σωματείο μη κερδοσκοπικό, μη κυβερνητικό – αγωνίζεται από το 1972 για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Έχει δώσει πολλές μάχες, μεγάλες ή μικρές, όλες σημαντικές. Στους μεγάλους αγώνες που στέφθηκαν με ολική ή μερική επιτυχία συγκαταλέγονται η ίδρυση του θαλάσσιου πάρκου Αλοννήσου, η κήρυξη ως μνημείου του συνόλου του κτήματος Τατοΐου, η υποδειγματική αναστήλωση βυζαντινών μνημείων, η διάσωση της Πλάκας (ένα αγώνα που συνεχίζεται), του τοπίου των Δελφών, του Νότιου Σαρωνικού, του Μαραθώνα, της Πύλου, των Πρεσπών, του αρχαίου πύργου της Κέας και η προστασία σημαντικών παραδοσιακών οικισμών, όπως της Ύδρας και πολλών άλλων Αιγαίοπελαγίτικων νησιών.

Παράλληλα, διασώθηκαν από την κατάρρευση και την εγκατάλειψη σημαντικά μνημεία εκτός των ελληνικών συνόρων, όπως το καμπαναριό του Αγ. Γεωργίου στη Βενετία, ο Αγ. Παντελεήμων (Kizil Kilise) στην Καππαδοκία και οι μεσαιωνικές τοιχογραφίες της Τράπεζας στη Μονή Σινά.

Πρόσφατα, η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ συνέβαλε με τεκμηριωμένες μελέτες στον αγώνα κατά διαφόρων βεβιασμένων νομοθετημάτων που περιείχαν άκρως επικίνδυνες διατάξεις για τον αιγιαλό, την χωροταξία του τουρισμού και τα δάση, αλλά και με προτάσεις για την φέρουσα ικανότητα και την περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση.

Και όλα αυτά χάρη στη συνδρομή χιλιάδων πολιτών: χορηγών, επιστημόνων, εθελοντών, μελών και φίλων. Το πιο πολύτιμο όλων, η συσπείρωση τόσων ειδικών και μη, σε όλη την χώρα στον κοινό μας αγώνα.

Το μη κερδοσκοπικό σωματείο **Hagia Kyriaki, Naxos** ιδρύθηκε το 2005 με μοναδικό σκοπό τη διάσωση και την αποκατάσταση της Βυζαντινής Εκκλησίας Αγία Κυριακή στη Νάξο και των πολύτιμων ανεικονικών τοιχογραφιών της. Το σωματείο ασχολήθηκε κυρίως με την εξεύρεση των απαιτούμενων πόρων καθώς και με το συντονισμό των μελετών και των διοικητικών ζητημάτων, σε στενή συνεργασία με την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ.

Η πρωτοβουλία αποκατάστασης της Αγίας Κυριακής ξεκίνησε από τις δύο Ελβετικές φιλελληνικές εταιρείες:

Την **Association Jean-Gabriel Eynard** της Γενεύης η οποία ιδρύθηκε το 1919 και αναφέρεται στον μεγάλο φιλέλληνα J.-G. Eynard, ο οποίος συνέβαλε σημαντικά στον απελευθερωτικό αγώνα (1821-1828), καθώς και στην σταθεροποίηση του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους,

Την **Association des Amitiés gréco-suisse** που ιδρύθηκε το 1919 με πρωτοβουλία του βαρώνου Pierre de Coubertin, ιδρυτή του σύγχρονου ολυμπιακού κινήματος.

Κύριος σκοπός των δύο σωματείων είναι η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών και η σύσφιξη της φιλίας μεταξύ Ελβετικού και Ελληνικού λαού. Επίσης αναλαμβάνουν κοινωφελείς δράσεις για την Ελλάδα, όπως για παράδειγμα την κατασκευή ιατρείου στην Πάτμο και, πιο πρόσφατα, την συλλογή χρημάτων για την αντιμετώπιση των καταστροφών από τις πυρκαγιές του 2007 και την προμήθεια ιατρικού υλικού σε Ελληνικά νοσοκομεία.

Στήριξε την ολοκλήρωση του έργου!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Τριπόδων 28, 105 58 Αθήνα
Τ: 210 32 25 245
E: elet@ellinikietairia.gr
www.ellet.gr

ASSOCIATION
HAGIA KYRIAKI - NAXOS

p/a Me François Payot,
4 Rue Saint-Ours, 1205 Genève
E: hagia.kyriaki@bluewin.ch
www.hagia-kyriaki.org